

podataka o pojedinim redovnicima, nepoznata su im istraživanja Franje Emanuela Hoška, Živka Mandića (antroponimi i toponimi oko Baje i u gradu) i drugih pisaca.

Nevjerojatna je zbrka u tumačenjima (uglavnom osporavanju) prisutnosti hrvatskog žiteljstva u Baji i oko nje, u Bačkoj, odnosno u negdašnjoj južnoj Ugarskoj. Hrvati su skupljeni pod natuknicama: "Südslawen", "bunyawatzische Gläubigen" ili "katholische serbische Fronbauern", a franjevci u Budimu djeluju "in der katholischen serbischen Nation". Teško je povjerovati da je takav proslav napisan i objelodanjen baš uz prvi svezak ljetopisa bajskog franjevačkog samostana: kao da je pisac proslava želio osporiti ulogu i značenje redovnika, naših franjevaca najprije Bosanske vikarije, a zatim redodržave Bosne Srebrene i, nakon njezine diobe, provincije Kapistranske. Knjiga *Historia domus Bajensis* tiskana je u Mađarskoj, pisci i redaktori su Mađari, ali su proslav i sve popratne bilješke pisane njemačkim jezikom. Možda se htjelo upozoriti europsko općinstvo kako Baja nikada nije bila niti franjevačka, niti njihovo učilište, a poglavito kakvo hrvatsko značajno naselje. U tom smislu treba obratiti pažnju na popis literature kako bi se mogli kontrolirati navodi u proslavnom članku i popratnim bilješkama.

Ante Sekulić

SISAK U OBRANI OD TURAKA. Izbor građe 1543-1597. Priredili Jozo Ivanović, Josip Kolanović, Andrija Lukinović, Fedor Moaćanin i Ivan Pomper. Izd. Povijesni arhiv Sisak, Matica hrvatska Sisak, Arhiv Hrvatske, Zagreb 1993. str. 772.

Ova knjiga, objavljena prilikom obilježavanja 400-te obljetnice bitke kod Siska, sadrži 444 izvorna dokumenta, objavljena djelomice "in extenso" s regestima ispred izvornog teksta, djelomice samo u regestima (ako je dokument u cjelini već objavljen) tematski grupirana u četiri cjeline: 1) Sisačka tvrđa (troškovi gradnje, oprema i naoružanje, posada, turski sužnji, izvori prihoda za gradnju i održavanje, obnova tvrde, opatija Porno u Ugarskoj koja je neko vrijeme bila dodijeljena zagrebačkom kaptolu); 2) Stanovništvo sisačke gospoštije (popis domaćinstava 1543, 1591. i 1592. godine); 3) Opsade, pustošenja, pobjeda (dopisivanje austrijskog dvora s turskim vlastima u Budimu i sultanom u Carigradu, izvješća kaptolskih zapovjednika u Sisku 1590-1593, izvješća i zapisi 1591-1597. tj. dokumenti o borbama i drugim vojnim aktivnostima na širem sisačkom području); 4) Odjeci sisačke pobjede (pisma pape Klementa VIII, izvješća mletačkih poslanika u Pragu, odjeci u suvremenom tisku: austrijskom, njemačkom, francuskom, engleskom). Priređivači su istražili povijesnu građu o ovoj temi u Arhivu Zagrebačkog kaptola,

Hrvatskom državnom arhivu, Ratnom arhivu u Beču, Kućnom, dvorskom i državnom arhivu u Beču, Štajerskom zemaljskom arhivu, Državnom arhivu u Veneciji, Vatikanskom tajnom arhivu i Državnom arhivu u Budimpešti. Dokumenti su najčešće pisani latinskim ili njemačkim jezikom, no ima ih dosta pisanih na talijanskom, hrvatskom, francuskom, jedan i na engleskom jeziku. Izbor je tematski i kronološki ograničen, ipak tako da su osim same bitke od 22. lipnja 1593. godine obuhvaćeni i dokumenti koji govore o nastanku i značenju sisačke utvrde, lokalnim uvjetima (stanovništvo i gospodarstvo), vojnim i s njima povezanim aktivnostima na tom području prije i poslije navedene bitke, a omogućuju da se cjelovito sagleda njezino značenje, te, na kraju, izbor iz suvremenog tiska kao svjedočanstvo o značenju koje su joj suvremenici pridavali. Karakter objavljene građe, jednako kao i sadržaj upućuje na šire značenje samoga događaja, budući da su u njemu sudjelovali i drugi narodi osim Hrvata: tu se radi o hrvatskoj, ali i o austrijskoj, mađarskoj, slovenskoj, bosanskoj i turskoj povijesti, dok odjeci u književnosti, slikarstvu, kronikama, prikazima i operama omogućavaju i šire tumačenje.

Knjiga ima dva priloga: kronologiju turskih provala u Hrvatsku 1543–1598. s popisima vladara (pored hrvatsko-ugarskih kraljeva i turskih sultana uključeni su i hrvatski banovi, nadvojvode kao posebni vladari Unutrašnje Austrije i pape), i popis sisačkih kaptolskih zapovjednika 1590–1593. godine. Uz to dodano je vrlo

vrijedno kazalo stanovnika sisačke go spoštije, opće kazalo imena osoba koje se spominju u dokumentima te kazalo mjesta.

Josip Barbarić

POVIJESNI SPOMENICI ZAGREBAČKE BISKUPIJE (Monumenta historica episcopatus Zagrabiensis), sv. V (1395–1420). Skupio i priredio Andrija Lukinović. Izd. Kršćanska sadašnjost i Arhiv Hrvatske. *Croatica Christiana - Fontes* 3, *Monumenta historica* 1. Zagreb 1992. str. VI+714.

U izdanju Kršćanske sadašnjosti i Arhiva Hrvatske krajem 1992. godine iz tiska je izišao peti svezak *Povijesnih spomenika Zagrebačke biskupije*. Prvi je svezak godine 1873. objavio I. K. Tkalčić. Njegov je cilj bilo izvornim dokumentima osvijetliti ne samo povijest Zagrebačke biskupije, nego i povijest dijela kraljevine Hrvatske, odnosno Slavonije između Drave i Gvozda. Odmah sljedeće godine Tkalčić je objavio i drugi svezak *Spomenika*, dok treći i četvrti još nisu objavljeni. Poslije stanke od 118 godina izdavački je niz nastavio voditelj Kaptolskog i Nadbiskupskog arhiva u Zagrebu prof. Andrija Lukinović, ne odstupajući od onog cilja što ga je u prvom svesku postavio I. K. Tkalčić.